

Ursprungsbefolkningens mobilisering i Latinamerika

En komparativ studie av Bolivia och Peru

Marie Karlsson
Sophia Tannergård

Abstract

Det går en mobiliseringsvåg över Latinamerika där ursprungsbefolkningar kräver att deras rättigheter respekteras och att de ska få fortsätta utöva sin kultur. Bolivia är det ledande exemplet på detta, där en växande indianrörelse har lett fram till att landet idag har en president från ursprungsbefolkningen. Trots att det finns många liknande historiska, demografiska och kulturella förutsättningar i Peru har indianrörelserna där varit betydligt mindre framgångsrika.

I uppsatsen kombinerar vi tre skolbildningar som vi benämner *kapacitet*, *politiska möjligheter* och *gemensam identitet* i syfte att undersöka varför framgångsgraden i mobilisering skiljer sig åt mellan länderna. Vi finner att politisk frihet och motiv är nödvändiga faktorer för mobilisering, men det krävs även att gruppen identifierar sig med sin etnicitet, att det finns existerande nätverk att organisera sig genom, att gruppen får extern hjälp samt att gruppen är urbaniserad och har god tillgång till teknologi.

Nyckelord: Ursprungsbefolkning, Mobilisering, Bolivia, Peru, Sociala rörelser
Antal ord: 10 041

Innehållsförteckning

1 Inledning	1
1.1 Syfte och frågeställning	1
1.2 Metod	2
2 Teoretiskt ramverk	5
2.1 Resource mobilization	5
2.2 Political opportunity structure	6
2.3 Identitetsskapande	7
2.4 Teorisammanfattning	8
3 Operationalisering	9
3.1 Kapacitet	9
3.2 Politiska möjligheter	10
3.3 Gemensam identitet	10
4 Bakgrund	11
4.1 Bolivia.....	11
4.2 Peru	12
5 Analys.....	14
5.1 Kapacitet	14
5.2 Politiska möjligheter	18
5.3 Gemensam identitet	21
6 Slutsatser och diskussion.....	25
7 Referenser	28

1 Inledning

Världens ursprungsfolk är en mycket utsatt grupp, de utgör fem procent av världens befolkning men så mycket som en tredjedel av världens mest fattiga (RPP). Dessutom diskrimineras och missgynnas ursprungsbefolkningar ofta politiskt och socialt (IFAD). Det här är en aktuell fråga i Latinamerika där andelen ursprungsfolk är dubbelt så stor som andelen i världen (RPP). I Latinamerika har det de senaste decennierna skett en våg av mobiliseringar bland ursprungsbefolkningar som kämpat för sina rättigheter i denna region. De sociala rörelserna som etablerats strävar efter att öka sitt deltagande i den politiska beslutsprocessen och därigenom få sina politiska och ekonomiska rättigheter tillgodosedda (PDBA). Tidigare forskning på området om sociala rörelser och mobilisering har främst fokuserat på Europa och USA (Rossi – della Porta, 2009: 77), varvid vi menar att blicken även bör riktas mot en latinamerikansk kontext och mobiliseringen av ursprungsbefolkningar i denna region.

Med bakgrund av detta finner vi det intressant att undersöka Latinamerika i frågan om ursprungsbefolkningars mobiliseringar. Mobilisering av missgynnade grupper tycks leda till en förbättrad livssituation för dessa människor samt nationell ekonomisk tillväxt i och med att marginaliseringen av dessa grupper minskar (RPP). Vi frågar oss därmed vilka faktorer som främjar mobilisering av ursprungsbefolkningar. Vi intresserar oss för fallen Peru och Bolivia eftersom Bolivia har genomgått en oerhört stark mobilisering medan ursprungsbefolkningen i Peru har varit mindre aktiv, mindre institutionaliserad och mindre framgångsrik (Van Cott, 2005:143; Kaufman, 2008: 2).

1.1 Syfte och frågeställning

Syftet med uppsatsen är att undersöka olika faktorer som kan förklara vad som ligger bakom en framgångsrik mobilisering i Latinamerika. Vi vill med detta öka förståelsen för ursprungsfolks organisering och därmed kunna ge svar på vad som krävs för att ursprungsfolk ska lyckas i sin mobilisering. Genom uppsatsen ämnar vi därigenom att bidra till en förbättrad förklaringsmodell för mobilisering i en Latinamerikansk kontext.

Den fråga vi söker svara på är följaktligen varför mobiliseringen av ursprungsbefolkningar lyckats bättre i vissa latinamerikanska länder än i andra. För att besvara denna fråga utför vi en jämförande studie mellan ett exempel på framgångsrik mobilisering, Bolivia, och ett exempel på mindre framgångsrik mobilisering, Peru. Vår huvudfrågeställning är därmed:

- Varför har mobiliseringen av ursprungsbefolkningar varit mer framgångsrik i Bolivia än i Peru?

Sociala rörelser och mobilisering av dessa spelar en viktig roll i demokratiseringsprocessen i ett land. Eftersom vi är intresserade av ursprungsfolks mobiliseringar och deras eventuella framgång är konsolideringsfasen¹ den viktigaste eftersom det är främst här vi kan se sociala rörelser i form av att ursprungsfolk mobiliserar sig. Sociala rörelser i denna fas kämpar för sociala och politiska rättigheter för dem som fortfarande är exkluderade i den nya demokratin. Det kan handla om exempelvis rätten till mark eller arbete och eftersom det ofta är ursprungsbefolkningen som hindras dessa rättigheter är det också dessa människor som mobiliserar sig (Rossi – della Porta, 2009: 179ff). Därför kommer vi främst undersöka perioden från 1980-talet fram till idag, eftersom det var då länderna demokratiserades.

Vi anser det vara viktigt att undersöka mobiliseringen av just ursprungsfolk, och inte mobilisering i stort, eftersom det lyfts fram andra frågor genom en mobilisering som görs på etniska grunder. De organisationer som arbetar för ursprungsfolkens rättigheter försvarar indianska kulturella och politiska institutioner som stärker traditionell kultur och auktoritet samtidigt som man strävar efter att indiansk kultur sammanlänkas med staten (Van Cott, 2005: 4).

1.2 Metod

För att besvara vår frågeställning gör vi en komparativ fallstudie av två länder med mest lika-design. En mest lika-design behandlar både fall då fenomenet i fråga har inträffat och då det inte har gjort det, vilket gör att man kan dra pålitligare slutsatser om vilka faktorer som är av betydelse. Med denna typ av studie ges säkrare slutsatser jämfört med en studie av mest olika-design. Trots detta går det inte att utesluta risken att de fall vi har valt inte är helt lika, vilket skulle kunna resultera i skensamband. Det finns dessutom en risk att alla relevanta faktorer inte tas med i undersökningen vilket vi är medvetna om och tar i beaktande (Esaiasson et al. 2010: 112f; 130).

Våra två undersökningsländer är lika i många av de oberoende variablerna som kan påverka mobilisering men i fråga om den beroende variabeln, framgångsgrad av mobiliserad ursprungsbefolkning, ser det väldigt olika ut. Peru och Bolivia är två grannländer med liknande geografi, kultur och språk. De ursprungsfolk som bor i länderna utgörs i huvudsak av quechua- och ayamarafolk i Anderna men det finns även ursprungsfolk som bor i Amazonas (CIA a, 2011; CIA b, 2011). Indianbefolkningen har en svag ställning i båda länderna och

¹Konsolideringsfasen i demokratiseringsprocessen kan definieras som slutet på demokratiutvecklingen mot en fullskalig demokrati med fria och rättvisa val och slutet på en osäkerhet som funnits i landet (Rossi – della Porta, 2009: 181).

marginaliseras och diskrimineras i stor utsträckning (MAR a, 2006; MAR b, 2006).

Dessutom demokratiserades länderna på 1980-talet och har sedan dess haft en liknande demokratisk utveckling, trots en kortare period av auktoritärt styre i Peru (Rossi – della Porta, 2009: 173). De har med andra ord haft liknande utgångspunkt, men nått olika resultat vad gäller framgång av ursprungsbefolkningars mobilisering. Vi motiverar vidare våra val av fall med att länderna har bland de största andelarna ursprungsbefolkningar i Latinamerika vilket gör att de ter sig utmärkta för vår analys av detta ämne.

För att besvara vår frågeställning utvecklar vi ett teoretiskt ramverk, som ligger till grund för vår analys genom att kombinera *Resource mobilization theory*, *Political opportunity structure* samt teorier om *identitetsskapande*. Dessa tre perspektiv används ofta för att förklara sociala rörelser och används av experter på området. Eftersom de tar upp olika aspekter som är viktiga för mobilisering anser vi det vara relevant att kombinera dem.

Utifrån de tre skolbildningarna operationaliserar vi en rad förklaringsfaktorer för en lyckad mobilisering. I analysen prövar vi sedan empiriskt dessa faktorer för att se vilka som är betydande för att mobilisering ska vara framgångsrik. Slutligen presenterar vi våra slutsatser. Dessa slutledningar kan komma att ha generell räckvidd eftersom det finns många länder som har liknande förutsättningar gällande ursprungsbefolkningars mobiliseringar som de fall vi undersöker. Våra fall representerar problematiken på ett bra sätt eftersom vi har ett av de mest lyckade fallen och ett fall där mobilisering inte har varit framträdande på samma sätt. Vi har också en bred teoretisk grund varvid vi hoppas att vi får en heltäckande förklaring. Vi prövar emellertid inte dessa generaliseringar i denna uppsats utan överlämnar den uppgiften till framtida forskare.

Förutom sekundärmaterial använder vi oss av en intervju med en person som har relevant kunskap om icke-statliga organisationer i de båda länderna. Detta är därför en pålitlig källa för att besvara de valda intervjufrågorna.

1.2.1 Begreppsdefinition

Vi definierar likt McAdam, Tarrow och Tilly mobilisering som den process där ”människor samlas för att delta i kollektiv handling” (Kauffman, 2008: 5). En mer framgångsrik mobilisering definierar vi som ett högre folkligt deltagande i sociala rörelser samt deras ökade deltagande och inflytande i den politiska sfären. Vidare definierar vi sociala rörelser som ”nätverk av organisationer och individer som delar en distinkt gemensam identitet och som deltar i politiska konflikter, framför allt genom protestaktioner” (Haerpfer et al. 2009: 388). Dessa nätverk fokuserar ofta på medvetenhet, kultur och identitet i sitt arbete med ämnesspecifika frågor (Hague & Harrop, 2007: 168).

Vi använder oss av FN:s definition av ursprungsfolk som går ut på att ursprungsfolk är de folk som har en koppling till förkoloniala kulturer och som ser sig som annorlunda gentemot det rådande samhället och kulturen. För att kunna

fortsätta existera som etnisk grupp ser de sig tvungna att bevara och föra vidare sina traditioner och sociala institutioner (FN, 2009: 4).

I både Bolivia och Peru är ursprungsbefolkningen uppdelad och bosatt i såväl Anderna som Amazonas, vilka skiljer sig åt gällande kultur och politiska mål. Vi väljer trots det att se ursprungsbefolkningen som en enad grupp i båda länderna eftersom andelen ursprungsbefolkning i Amazonas är väldigt liten.

Termen indian (indio) har länge haft negativa konnotationer, speciellt på spanska, men på senare tid har detta ord börjat användas av de aktivister som arbetar för ursprungsbefolkningens rättigheter som en beteckning på dem själva (Brysk, 1994: 46). Av denna anledning har vi valt att använda begreppen indianer och ursprungsfolk synonymt. Ursprungsbefolkning använder vi när vi hänvisar till hela populationen ursprungsfolk i ett land.

2 Teoretiskt ramverk

Vårt teoriavsnitt utgörs av redogörelser för tre olika teoretiska perspektiv som knyts an till den aktuella frågeställningen. Det första perspektivet går ut på att de som mobiliserar sig måste ha *kapacitet* i form av materiella och organisatoriska resurser. Inom det andra perspektivet betonas att *politiska möjligheter* krävs för att gruppen riskfritt ska kunna organisera sig politiskt. Det tredje och sista perspektivet utgår från att gruppen behöver känna någon form av *gemensam identitet* och ha motiv för att ge mening åt mobiliseringen.

Vi har förstått att forskare ofta använder dessa begrepp i dess vidaste betydelse så att de enskilt innefattar alla faktorer som kan förklara mobilisering. För att undvika detta betonar vi huvuddragen i de tre perspektiven med en förhoppning om att tydliggöra kärnan i dem och senare operationalisera dem på ett relevant sätt.

2.1 Resource mobilization

En av de tidigaste moderna teorierna för mobilisering är *Resource mobilization theory* som utvecklades under 1980-talet. Teorin bygger på antaganden om att individer deltar i sociala rörelser i syfte att främja sitt egenintresse och att människor är rationella individer som endast mobiliserar sig om kostnaden för detta är lägre än de vinster man kan förväntas uppnå (Jenkins, 1983: 528). Det innebär att risker för mobilisering måste vara låga och sannolikheten för att man ska kunna nå sina mål måste vara hög för att mobilisering ska ske. Inom perspektivet framhålls även att skillnader i hur organisationer agerar kan förklaras med skillnader i hur man skapar, använder och innehar olika resurser (Pekarek – Gahan, 2008: 6). För att mobilisering ska ske är det i enighet med teorin viktigt att rörelsen har en gemensam organisatorisk bas och samarbetar kollektivt (McAdam et al. 2001: 15). Vidare måste den sociala rörelsen ha möjlighet att tillskansa sig resurser (Jenkins, 1983: 528).

Resurser kan vara finansiella, mänskliga, organisatoriska samt kommunikativa och de är nödvändiga för den sociala rörelsens bildning, fortlevnad och politiska effektivitet. Dessutom kan bidrag och hjälp från externa allierade ses som viktiga tillgångar för att den sociala rörelsen ska lyckas (Van Cott, 2005: 40f ; Eckstein, 2001: 6). Mänskliga resurser består av antalet medlemmar, dess kunskap och nätverk (Steigenga, 2004: 240). Dessa kan även bidra med en social och organisatorisk bas som krävs för att mobilisering ska möjliggöras (McAdam et al. 2001: 47). Dessutom kan ekonomin i det land där mobiliseringen sker ha betydelse. Om landet blir rikare kan man förvänta sig att så kallade politiska

entreprenörer grundar nya, professionella organisationer inom den sociala rörelsen vilka kan komma att utveckla de sociala rörelserna i landet (Kriesi, 1996: 158). Om en rörelse är centraliserad och formellt strukturerad kommer den kunna använda resurser och bemöta utmaningar bättre än om den inte hade varit det (Jenkins, 1983: 528). Det är därmed viktigt med mobiliseringsstrukturer och en sådan skulle kunna vara urbanisering (McAdam et al. 2001: 42).

Även politiska möjligheter kan ses som en resurs, men vi har valt att analysera dessa utifrån det mer specifika perspektivet *Political Opportunity Structure* (POS) nedan.

2.2 Political opportunity structure

Political opportunity structure (POS) är en del av *Social movements theory* som betonar vikten av politiska möjligheter i fråga om mobilisering och framväxt av sociala rörelser. Dessa politiska möjligheter består av de signaler som avskräcker eller uppmuntrar politiska aktörer till att skapa sociala rörelser (Tarrow, 1996: 54). Vilka politiska möjligheter som finns har därmed en avgörande betydelse för när mobiliseringen sker, samt huruvida den är framgångsrik eller inte (Van Cott, 2005: 40). Politiska möjligheter varierar över tiden eftersom det politiska klimatet ständigt förändras. Därigenom kan de som utmanar den rådande ordningen i ett samhälle nå mer eller mindre framgång (McAdam et al. 2001: 41).

POS-teorin utgår från att statens agerande och det politiska systemets utformning påverkar de sociala rörelserna. Teorin betonar de institutionella faktorerna för sociala rörelser, där de viktigaste aktörerna utgörs av politiska partier, statliga aktörer samt mobiliserade grupper och deras protester (Rossi – della Porta, 2009: 177). Detta stämmer väl överens med den syn på aktörer som råder inom *Resource mobilization theory*.

De variabler som brukar förknippas med politiska möjligheter är: instabilitet hos eliter, närvaron av allierade i den politiska eliten, statens användning av förtryck samt förändringar i det politiska systemets institutioner som kan öppna upp kanaler för mobilisering (McAdam, 1996: 27; Van Cott, 2005: 40). Salvador Martí i Puig betonar vikten av förhållandet mellan de sociala rörelserna och eliterna. Eliter kan bidra till mobilisering genom att det kan finnas möjliga allierade bland eliten eller om de på något sätt öppnar upp för mobilisering genom att exempelvis minska användningen av förtryck (Puig, 2010: 76). Van Cott menar vidare att det kan öppnas möjligheter för mobilisering om det sker någon betydande förändring i konstitutionen som, i vårt fall, berör ursprungsbefolkningar (Van Cott, 2005: 41).

Politiska system kan under olika omständigheter antingen underlätta eller hämma kollektiv handling. Exempelvis underlättar det om civila friheter och individuella rättigheter respekteras. Även storleken på de aktioner som utförs av den mobiliserade gruppen påverkar – en starkare grupp kommer att utsättas för mindre förtryck (Canel, 1997: 208). Anhängare av POS-teorin hävdar att när det politiska systemet öppnas upp skapas incitament för kollektiva handlingar och

motiv för grupper att engagera sig i politiken (Van Cott, 2003: 755). Detta eftersom en ökning av de politiska friheterna höjer sannolikheten för att mobiliseringen kommer att lyckas och därmed påverkas gruppens kollektiva bedömning om det är meningsfullt att protestera eller inte (Tarrow, 1996: 53). Dessutom kan en lyckad mobilisering i ett land skapa möjligheter för detsamma i grannländer genom en diffusion av idéer (Van Cott, 2005: 41).

2.3 Identitetsskapande

Det finns flera teorier som behandlar identitetsskapande, och för att förklara hur syn på identitet påverkar mobilisering utgår vi från en kombination av idéer om identitetsskapande och *framing* - det vill säga hur inramning eller en viss tolkningsram påverkar hur människor agerar i olika situationer.

Vi utgår från att identiteter är konstruerade och att detta ofta sker genom någon form av konflikt (Escobar – Alvarez, 1992: 11). Vi kommer vidare att utgå från en situationsanpassad syn på identitet. Detta innebär att en individ kan känna samhörighet med flera identiteter samtidigt, som exempelvis etnisk tillhörighet, klass och nationalitet. Här är den etniska identiteten fundamentalt skild från exempelvis klassidentitet eftersom etnicitet grundas i gruppens gemensamma kultur, vilket skapar en djupare gemenskap inom den enskilda gruppen. Detta beror på att etnicitet bygger på en permanent social gemenskap som medför att man inte kan upphöra att vara ursprungsfolk på samma sätt som man kan sluta vara exempelvis arbetare. Dock kan den etniska identiteten enligt den situationsanpassade identitetssynen temporärt stå tillbaka till förmån för exempelvis klassidentitet om det skulle visa sig att denna för tillfället upplevs som mer betydelsefull i en konfliktsituation (Kauffman, 2008: 8f). Känslomässigt laddade symboler i kombination med att man beskyller andra grupper för att missgynna den egna nämns som en av de viktigaste faktorerna för mobilisering (Kauffman, 2008: 3). Det är därmed viktigt att känna samhörighet med den grupp man ska mobilisera sig med och etnicitet kan här spela en nyckelroll för att definiera vad som är den egna gruppen och vad som är ”de andra”.

Framing kan ses som en process av tolkning, värdering och social konstruktion av olika händelseförlopp. För att man ska vilja agera tillsammans behöver människor känna sig missnöjda över någonting och även att de genom att handla tillsammans kan uppnå en förbättring. Sociala rörelser ramar in det missnöjet genom den kollektiva handlingen i sin tur ramar in och ger tyngt åt kraven, kopplar samman flera rörelser och skapar en kollektiv identitet bland de som mobiliserar sig (McAdam et al. 2001: 41).

Framing bidrar vidare till att medlemmar i en grupp lägger vikt vid gemensamma värden och har en delad uppfattning om att vissa sakfrågor är av betydelse (McAdam et al. 2001: 16). En gemensam identitet, och därigenom en gemensam tolkningsram binder på det här sättet samman de möjligheter, organisering och faktiska handlingar som är aktuella i en viss fråga (McAdam et al. 1996: 5). Vi kommer fortsättningsvis utgå från att människor väljer att agera

olika i frågor beroende på hur dessa är inramade eftersom det är denna inramning som bestämmer vilken av en individs identiteter som är mest värdefull att identifiera sig med. I vårt fall innebär detta att vi måste förstå hur olika konstruktioner av ursprungsidentitet har främjat eller försvårat mobilisering (Kauffman, 2008: 3). Vi hävdar att om man har en gemensam syn på den politiska händelseutvecklingen är det mer troligt att det är möjligt att mobilisera sig eftersom gruppen då har gemensamma mål. Dessutom kommer det att visa sig relevant vilken ställning ursprungsidentiteten har i förhållande till klassidentitet samt vilka konsekvenser detta ger för mobilisering av ursprungsbefolkningen eftersom detta skapar två olika perspektiv på vad som är orättvist och varför dessa orättvisor finns.

Den etniska identiteten kan därtill ses som ett motiv för mobilisering eftersom man kan vilja mobilisera sig för att främja den egna kulturen genom att arbeta för en förstärkt ställning av gruppens språk eller för att återfå traditionellt viktigt land. Gemensamma mål är i sig en förutsättning för mobilisering (McAdam et al. 1996: 5). Det blir värdefullt att arbeta tillsammans med andra först när de har liknande mål som man själv och därigenom blir det viktigt att ha gemensamma mål och motiv. För att en grupp ska mobiliseras krävs alltså någon form av gemensam motivation. Denna motivation kan bestå av vad som helst som kollektivt missgynnar gruppen och därigenom stärker identiteten.

Gemensam identitet och gemensamma motiv är följaktligen självförstärkande. En gemensam identitet gör det lättare att formulera och visa på gemensamma motiv och gemensamma motiv stärker gruppens identitet eftersom det ger den något att enas mot.

2.4 Teorisammanfattning

Det teoretiska ramverk vi använder oss av är en kombination av det vi benämner som *kapacitet*, *politiska möjligheter* och *gemensam identitet*. Dessa bidrar enskilt med rimliga förklaringar till varför mobilisering sker och lyckas, men för att ge en bredare förståelse av mobilisering krävs att de förenas. Vi kommer följaktligen undersöka vilka resurser som funnits tillgängliga för ursprungsbefolkningarna i de båda länderna, vilka politiska strukturer som kan ha underlättat eller försvårat för mobilisering, hur ursprungsbefolkningarnas identitet ser ut samt huruvida förekomsten gemensamma motiv har bidragit ökad mobilisering.

3 Operationalisering

Utifrån de tre teoretiska perspektiven härleder vi i operationaliseringen ett antal möjliga förklaringsfaktorer till varför mobiliseringen av ursprungsbefolkningar har lyckats bättre i Bolivia än i Peru. Avsnittet delas upp i tre delar där vi redogör för hur vi operationaliserar *kapacitet*, *politiska möjligheter* och *gemensam identitet*. Dessa tre övergripande faktorer har använts i tidigare forskning på området (Kauffman, 2008; Yashar, 1998) och vi operationaliserar dem på ett djupgående sätt som vi hoppas kunna ge en heltäckande förklaring till varför mobilisering av ursprungsfolk blir framgångsrik.

3.1 Kapacitet

För att en grupp ska mobilisera sig krävs tillgång till ett flertal olika resurser. Den första resursen som skulle kunna främja mobilisering är de finansiella eftersom dessa borde underlätta all form av organisatorisk aktivitet. Dessutom är andelen ursprungsbefolkning en relevant resurs att undersöka eftersom en hög andel av ursprungsbefolkningen borde vara starkare i förhållande till icke-ursprungsbefolkningen än en mindre andel. Om ursprungsbefolkningen bor nära varandra i städer kan de åtnjuta organisatoriska fördelar varför vi kommer undersöka graden av urbanisering hos ursprungsbefolkningen. Vi undersöker även utbildningsnivå, eftersom detta ökar gruppens politiska medvetenhet och kompetens, samt huruvida den sociala rörelsen fått extern hjälp som kan bidra med resurser som nätverksbygge och utbildning. Slutligen undersöker vi teknisk utveckling som är en kommunikativ resurs i och med att det möjliggör för organisationer att sprida sina budskap.

Vi undersöker sammanfattningsvis följande variabler:

- Ekonomisk situation
- Andel ursprungsbefolkning
- Urbanisering av ursprungsbefolkningar
- Utbildningsnivå
- Extern hjälp, i form av icke-statliga organisationer, kyrkor, antropologer och internationella organisationer
- Teknisk utveckling

3.2 Politiska möjligheter

Mobilisering möjliggörs av gynnsamma politiska strukturer. Diffusion i form av att ursprungsbefolkningen i ett land skulle kunna inspireras av ursprungsbefolkningar i andra länder kan också ses som en politisk möjlighet eftersom det bidrar till att politisk förändring framstår som möjligt. Vidare kan politiska möjligheter utgöras av ett öppet politiskt system där mobilisering inte innebär någon risk för de som mobiliserar sig. Det innefattar även sådant som när staten demokratiserades och hur väl demokratin fungerar. Statens inställning till icke-statliga organisationer påverkar mobilisering genom att det kan försvåra eller underlätta organisationernas arbete. Dessutom gynnas mobiliseringen av att eliten är positivt inställd, alternativt att eliten är svag eller neutralt inställd till sociala rörelser.

Vi undersöker sammanfattningsvis följande variabler:

- Diffusion
- Politisk frihet och demokratisk utveckling
- Statens inställning till icke-statliga organisationer
- Svag elit eller eliter som möjliga allierade

3.3 Gemensam identitet

En gemensam identitet och gemensamma motiv är viktigt för att mobilisering ska ske. I vårt fall handlar detta om hur starkt man identifierar sig med sin etniska grupp, men även huruvida det finns gemensamma motiv för gruppen att mobiliseras kring för att mobiliseringen ska ha någon mening för medlemmarna.

Vi undersöker sammanfattningsvis följande variabler:

- Etnicitet som huvudsaklig identitet
- Gemensamma motiv

4 Bakgrund

I följande avsnitt ger vi en allmän och historisk bakgrund för de båda länderna för att sätta vår fortsatta analys i ett sammanhang. Vi fokuserar på ursprungsbefolkningens ställning och mobilisering i respektive land samt ger en översiktlig bild av ländernas politiska utveckling.

I både Peru och Bolivia är graden av fattigdom högre bland ursprungsbefolkningen än bland landets övriga befolkning (Patrinos et al. 2007: 2, 11), dessutom har den vita minoriteten oproportionerligt mycket makt och inflytande ekonomiskt och politiskt (Nationalencyklopedin, ”Bolivia”; Nationalencyklopedin, ”Peru”).

Ursprungsbefolkningen i Bolivia har under de senaste 30 åren genomgått en stark mobilisering som resulterat i ett ökat politiskt inflytande för dem (Singh, 2005: 62). Detta formaliserades i och med att man valde en president med en indiansk bakgrund och starka band till de rörelser som arbetar för ursprungsbefolkningen (Van Cott, 2009: 85). Ursprungsbefolkningen i Peru har å andra sidan, trots liknande förutsättningar, inte haft en lika framgångsrik mobilisering som den i Bolivia. Detta har i sin tur resulterat i att ursprungsbefolkningen har fått ta del av färre politiska fördelar än sina bolivianska grannar (Van Cott, 2005: 143).

4.1 Bolivia

Bolivia är ett av Latinamerikas fattigaste och mest ojämlika länder med stora ekonomiska och sociala klyftor. De som främst missgynnas av detta är ursprungsbefolkningen som ofta marginaliseras och lever under svåra förhållanden (Världsbanken, 2010, ”Bolivia”). 2006 utgjorde ursprungsbefolkningen landets majoritet med sina 56 procent av den totala folkmängden som är 9,2 miljoner (MAR c, 2006; MAR d, 2006).

Sedan Bolivia blev självständigt har landet präglats av statskupper, korruption och instabil ekonomi (Nationalencyklopedin a, ”Bolivia”). Detta resulterade i en revolution 1952 där det nationalistiska partiet, Movimiento Nacionalista Revolucionario (MNR), med stöd av ursprungsbefolkningen, kom till makten. Detta kan ses som startskottet för ursprungsfolkens mobilisering i landet (Van Cott, 2005: 49ff). Ursprungsbefolkningen fick i och med detta medborgarskap och rösträtt, men de blev fortfarande diskriminerade och fick inte tillgång till samma politiska rättigheter som den övriga befolkningen (Kauffman, 2008: 13). Ursprungsbefolkningen mobiliserades sig i slutet på 1960-talet i Kataristarörelsen

som arbetade för att ursprungsbefolkningens och arbetarnas rättigheter skulle tillgodoseas (Van Cott, 2005: 53).

Under 1960- och 1970-talet avlöste militärkupper varandra och landet gick mot en ekonomisk kris som kulminerade i ekonomisk och politisk bankrutt i början av 1980-talet (Nationalencyklopedin, "Bolivia"). Regeringen som då hade makten tvingades till en hård åtstramningspolitik och man satsade också mycket på liberaliseringar och ekonomisk modernisering. Bland annat upplöstes tidigare landreformer och många välfärdsprogram som hade gynnat ursprungsbefolkningen togs bort (MAR a, 2006). Krisen ledde även till att en rad gruvor lades ner och många indianer flyttade från gruvor till kokaodlingar. Här började många engagera sig politiskt och anslöt sig till Kataristarörelsen (Kauffman, 2008: 18f).

Den bolivianska staten fortsatte att driva en politik dominerad av nyliberala reformer under 1990-talet (Nationalencyklopedin, "Bolivia"). Under denna tid skedde en rad framsteg gällande ursprungsbefolkningens rättigheter. Den bolivianska regeringen ratificerade ILO:s konvention rörande ursprungsbefolkningars och stammars rättigheter. Dessutom ändrades konstitutionen 1994 till att erkänna staten som multietnisk och mångkulturell (ILO, 2006: 5).

Under 2000-talet var oppositionella indianrörelsen stark och Evo Morales och hans parti Movimiento Al Socialismo (MAS) ledde stora nationella proteser mot den sittande regeringen bland annat på grund av att regeringen försökte sälja ut landets naturgas. År 2005 fick Bolivias politik en historisk vändning när Evo Morales valdes till president. Detta var första gången en person från ursprungsbefolkningen blev statsöverhuvud. Morales valdes om till president 2009 samtidigt som en ny konstitution röstades igenom vilket resulterade i förstatligande av industrin samt mer självstyre till regionerna i landet (Nationalencyklopedin, "Bolivia"). Som ett steg i att stärka ursprungsbefolkningens ställning antogs FN:s resolution om ursprungsbefolkningar som nationell lag år 2007 (FN, 2009: 7).

4.2 Peru

Peru är ett land med stora inkomstklyftor där levnadsstandarden påverkas av vilken klass eller etnicitet man tillhör (Nationalencyklopedin, "Peru"). Ursprungsbefolkningen i Peru utgör 40 procent av landets totala folkmängd på 28,4 miljoner (MAR b, 2006).

Under stora delar av 1900-talet led landet av stor instabilitet med flera militärkupper och hade endast korta perioder av politisk stabilitet. Ekonomiska kriser avlöste varandra och en hög befolkningstillväxt och snabb urbanisering ledde till omfattande problem för landet (Nationalencyklopedin, "Peru"). Under hela den här tiden skedde det protester utförda av ursprungsbefolkningar på grund av bland annat förtryck och landstöld (Van Cott, 2005: 146).

Under 1960- och 1970-talen gjordes vissa framsteg för ursprungsbefolkningens rättigheter, där bland annat quechua erkändes som ett officiellt språk och lagstiftning som skyddade ursprungs- och bondesamhällen infördes (Van Cott, 2005: 143f). Dock dröjde det länge innan dessa lagar implementerades, exempelvis infördes inte tvåspråksundervisning förrän sent 1990-tal (MAR b, 2006).

En rad klassbaserade organisationer bildades i Anderna under 1970- och 1980-talen samtidigt som organisationer som syftade till etnisk mobilisering antingen ignorerades eller attackerades (Kauffman, 2008: 25). Som en protest mot missgynnande jordbruksreformer bildades det exempelvis under 1980-talet ett stort antal bondeförbund. Vid den här tidpunkten började även gerillarörelsen Sendero Luminoso sin väpnade kamp, vilken kom att spela en stor roll i Perus politiska utveckling (Nationalencyklopedin, "Peru"). Sendero Luminoso hade inledningsvis ett visst stöd från den peruanska ursprungsbefolkningen, men då en stor del av de attacker som utfördes framför allt drabbade ursprungsbefolkningen minskade detta snart (MAR b, 2006).

År 1990 valdes Alberto Fujimori till president och han inledde en rad olika nyliberala reformer för att stabilisera landet politiskt och ekonomiskt och efter två år upplöste han parlamentet och utnämnde sig själv till diktator. Han vann dock popularitet då han med hjälp av militären lyckades bekämpa Sendero Luminoso (Nationalencyklopedin, "Peru"). I sin kamp mot gerillagruppen benämnde Fujimori allt politiskt motstånd som terrorism, vilket minskade ursprungsbefolkningens möjlighet att organisera sig (Van Cott, 2005: 140).

Den mest framträdande av de relativt få organisationerna för ursprungsbefolkningar i Peru är Asociación Interétnica de Desarrollo de la Selva Peruana (AIDSESEP) (Nationalencyklopedin, "Peru"). År 2002 ställde den nybildade politiska grenen av AIDSESEP upp i presidentvalet med mycket begränsad framgång (Van Cott, 2005: 140).

5 Analys

I vår analys undersöker vi, med hjälp av empiri från de båda länderna, vilka faktorer som har påverkat och kan förklara en framgångsrik mobilisering av ursprungsbefolkningen. Vi delar upp analysen utifrån tre övergripande faktorer; *kapacitet*, *politiska möjligheter* och *gemensam identitet*.

5.1 Kapacitet

Enligt teorin om *kapacitet* krävs en rad resurser för att en grupp ska kunna mobilisera sig. I detta avsnitt går vi igenom ett flertal faktorer som kopplas till teorin om *kapacitet* och försöker reda ut huruvida faktorerna är betydelsefulla för mobilisering.

5.1.1 Ekonomisk situation

Om ett land blir rikare kan det påverka mobiliseringen i positiv riktning i och med att de sociala rörelserna i ett land kan utvecklas (Kriesi, 1996: 158). Att ett land är rikt tyder ofta också på att det är mer demokratiskt då ekonomisk utveckling enligt bland andra Seymour Martin Lipset leder till högre grad av demokrati (Bernhagen, 2009: 109f). Ett mer demokratisk land tänker vi oss därför är bättre på att inkludera minoriteter i den politiska beslutsprocessen. Därigenom förväntar vi oss att ett rikare land har en mer framgångsrik mobilisering av ursprungsfolk än ett fattigt land.

Peru har en BNP per capita som nästan är dubbelt så mycket som Bolivias. Bolivias BNP per capita (PPP-justerad) uppgick 2008 till 4 277 USD (GlobalEDGE a), medan Perus BNP per capita (PPP-justerad) samma år uppgick till 8 509 USD (GlobalEDGE b). Peru har alltså haft en starkare ekonomisk utveckling än Bolivia men den peruanska ursprungsbefolkningens ställning är trots det svagare än den i Bolivia och mobiliseringen har även den varit svagare i Peru. Vi vill dock nämna att även om Perus BNP per capita är dubbelt så hög som Bolivias, så är båda länderna fortfarande mycket fattiga vilket kan åskådliggöras med en jämförelse med Sveriges BNP per capita (PPP-justerad) som 2008 var 36 961 USD (GlobalEDGE c) och alltså mer än fyra gånger så hög som Perus.

5.1.2 Andel ursprungsbefolkning

Andelen ursprungsbefolkning i ett land skulle kunna påverka mobilisering eftersom mer mänskliga resurser ger ökad kapacitet då en större andel människor borde ha lättare att hävda sig gentemot den övriga befolkningen.

Bolivia och Peru är bland de länder i Latinamerika som har störst andel ursprungsbefolkning. I Bolivia och Peru utgör ursprungsbefolkningen 56 respektive 40 procent av den totala befolkningen (MAR c, 2006; MAR d, 2006). Är det så att denna kapacitet är den som gjort att Bolivias ursprungsbefolkning varit mer framgångsrik i sin mobilisering än Perus? För att besvara denna fråga och undersöka hur denna variabel påverkar mobilisering väljer vi att jämföra Peru med ett av sina andra grannländer, nämligen Ecuador. Peru har markant större andel ursprungsbefolkning än Ecuador, som har 24 procent ursprungsbefolkning (MAR c, 2006; MAR d, 2006), men trots detta är Ecuador tillsammans med Bolivia det land som har haft den största och mest framgångsrika mobiliseringen av ursprungsfolk i Latinamerika (Kauffman, 2008: 2ff). Därigenom tycks inte andelen ursprungsbefolkning i ett land påverka huruvida mobiliseringen lyckas bra eller dåligt.

5.1.3 Urbanisering och gruppkoncentration

Om en grupp lever nära varandra får de organisatoriska och strukturella fördelar genom att de lättare kan utbyta idéer och erfarenheter. Därigenom skulle urbanisering kunna leda till mer framgångsrik mobilisering. Enligt teorin om kapacitet kan en social rörelse bättre använda resurser och bemöta utmaningar om den är centraliserad vilket vi kopplar till urbanisering och gruppkoncentration. För att undersöka denna variabel väljer vi att se både på hur samlat gruppen av ursprungsfolk lever samt hur många som bor i urbana delar av landet.

I Bolivia skedde det under 1990-talet en massiv migration till städerna vilket resulterade i att majoriteten ursprungsfolk som tidigare levde på landsbygden bosatte sig i städer (Van Cott, 2003: 760). Andelen ursprungsfolk som år 2006 bodde i urbana områden i Bolivia var i både de höglänta och låglänta områdena mellan 60 och 80 procent. I Peru var det samma år mindre än 20 procent av ursprungsbefolkningen i de låglänta områdena och mellan 20 och 40 procent av de som i de höglänta områdena som bodde i urbana områden. I Bolivia lever ursprungsfolken samlade i en region vilket också de låglänta indianerna i Peru gör. De som lever i de höglänta delarna av Peru lever däremot något mer splittrat (MAR c, 2006; MAR d, 2006).

Eftersom graden av urbanisering skiljer sig åt mellan länderna skulle det kunna vara en faktor som påverkar hur framgångsrik mobiliseringen blir.

5.1.4 Utbildningsnivå

Utbildningsnivå är en faktor som skulle kunna påverka mobiliseringen eftersom vi tror att en människa som är utbildad i högre grad är medveten om sina rättigheter och på ett kritiskt sätt kan förhålla sig till information som denne kan ta till sig. Vi tror också att den relativa utbildningsnivån mellan ursprungsbefolkning och övrig befolkning kan påverka. Detta eftersom en mer jämlik utbildning minskar ursprungsbefolkningens underläge och därmed kan skapa incitament att mobilisera sig för likvärdiga rättigheter i andra sektorer.

I både Bolivia och Peru går ursprungsbefolkningen färre år i skolan än icke-indianer. Gapet är dock större i Bolivia där det skiljer 3,7 års skolgång mellan ursprungsfolk och icke-ursprungsfolk, i Peru är samma gap 2,3 år. I absoluta tal går ursprungsbefolkningen i Bolivia i genomsnitt 5,9 år i skolan medan de i Peru i genomsnitt går 6,4 år (Hall – Patrinos, 2005: 6).

Utbildningsnivån skiljer sig åt i de båda länderna. I Peru går ursprungsbefolkningen fler år i genomsnitt i skolan än Bolivia och det skiljer heller inte lika mycket mellan dem och icke-indianernas skoltid som det gör i Bolivia.

Graden av utbildning är därmed inte en faktor som verkar vara av betydelse för mobilisering.

5.1.5 Extern hjälp

Graden av extern hjälp till organisationer som arbetar för ursprungsbefolkningars rättigheter skulle kunna påverka hur väl mobiliseringen lyckas i och med att den externa hjälpen på många sätt ökar gruppens och organisationernas resurser.

Nätverk som har skapats innan mobiliseringen började har varit viktiga för mobiliseringar av ursprungsbefolkningar i Latinamerika. Deborah Yashar går till och med så långt att hon menar att mobilisering av ursprungsbefolkningar endast har skett där de har kunnat använda sig av redan existerande nätverk (Yashar, 1998: 25). Såväl icke-statliga organisationer som kyrkor, fackföreningar och socialantropologer har varit med bidragit till att skapa nätverk där mindre grupper av ursprungsfolk har haft möjlighet att samarbeta och enas under gemensamma ledare, vilket har bidragit till större och mer enade organisationer (Yashar, 1998: 36ff). Utomstående aktörer hjälper till att skapa struktur inom den sociala rörelsen vilket enligt teorin medför att de förbättrar den organisatoriska basen och blir mer effektiva.

Även internationella nätverk har varit viktiga, och mycket av den mobilisering som har skett i Latinamerika har först skett på en internationell nivå med internationella statliga och icke-statliga aktörer. Lokala organisationer har kunnat samlas och utbyta erfarenheter på internationell nivå, som sedan har sipprat ned till lokal nivå (Puig, 2010: 79).

Organisationer som arbetar för ursprungsbefolkningars rättigheter i Bolivia har fått mycket av den här sortens stöd från externa aktörer, såväl historiskt som idag, speciellt i frågor rörande landreformer, tvåspråksundervisning och politiska

rättigheter (MAR a, 2006). Central Indígena de Pueblos y Comunidades Indígenas del Oriente Boliviano (CIOB) och Asamblea del Pueblo Guaraní (ASP) är exempel på organisationer som har bildats i och med att de har fått ett omfattande stöd från såväl lokala som internationella externa aktörer (Kauffman, 2008: 16f; Hirsch, 2003: 84). De bolivianska ursprungsbefolkningsorganisationerna har även fått bistånd från en rad internationella statliga organisationer, som exempelvis Världsbanken, men även från andra stater. Den hjälp man har fått har bestått av allt från solceller som ska ge elektricitet i rurala områden till övervakning av val och medling mellan ursprungsfolk och staten (MAR a, 2006; Green-Barber, 2008: 25)

I Peru, precis som i Bolivia, har icke-statliga organisationer, kyrkor, socialantropologer och representanter för internationella organisationer varit närvarande i viss utsträckning (Kauffman, 2008: 23). Dock har resultaten av dessa varit mindre synliga, i Peru har det funnits mindre och sämre nätverk som organisationerna har kunnat arbeta igenom (Yashar, 1998: 31). Trots att organisationer som AIDSESEP har mottog stöd från externa aktörer under 1980- och 1990-talen har AIDSESEP inte varit lika politiskt framgångsrikt som organisationer i Bolivia, och mobiliseringen i stort har inte heller uppnått samma resultat (Van Cott, 2005: 141; Kauffman, 2008: 23). Trots att organisationer har fått visst ickestatligt stöd har landet inte mottagit samma omfattande stöd från internationella statliga organisationer eller utländskt statligt stöd som organisationer i Bolivia har kunnat ta del av (MAR c, 2006; MAR d, 2006).

Det finns följaktligen en skillnad i hur mycket externt stöd organisationerna i de båda länderna har fått. Dessutom har de ickestatliga organisationerna i Bolivia varit mer framgångsrika än de i Peru vad gäller skapandet av nätverk som organisationerna sedan kunnat verka genom. Bolivia har mottagit såväl ickestatligt stöd som stöd från andra enskilda stater och Peru har endast mottagit stöd från icke-statliga organisationer. Detta tyder på att den externa hjälpen, och då kanske speciellt från statliga aktörer, är en relevant faktor för att förklara ursprungsbefolkningens organisering.

5.1.6 Tekniska kommunikationsmöjligheter

För att mobilisering ska ske är det viktigt att aktivisterna kan kommunicera med varandra och sprida sitt budskap till potentiella gruppmedlemmar. Om man har tillgång till och använder telefon eller internet skapas en större räckvidd för organisationen vilket möjliggör ”identitetsbaserade, decentraliserade, flexibla och självständiga nätverk” för den sociala rörelsen (Stein, 2011: 365). Den ökade internationella spridningen gör att organisationen dessutom får möjlighet att påverka på internationell nivå, eftersom organisationens mål blir kända för externa aktörer. Dessutom blir det lättare för organisationen att dra till sig uppmärksamhet för att erhålla bistånd i form av resurser från utomstående organisationer (Green-Barber, 2008: 9ff).

Det finns inga helt säkra siffror för varken Bolivia eller Peru vad gäller ursprungsbefolkningens tillgång till telefon eller internet. Lindsay Green-Barber

har trots det gjort en uppskattning byggd på telefon och internetaktivitet i områden med en hög andel ursprungsbefolkning och i städer, där det också bor en stor andel ursprungsfolk (Green-Barber, 2008: 22ff).

År 2004 hade 25 procent Bolivias befolkning använt internet samtidigt som antalet mobilanvändare i landet ökade kraftigt och den största ökningen skedde i områden med stor andel ursprungsbefolkning (Green-Barber, 2008: 24). CIOBD, Bolivias mest framgångsrika ursprungsbefolkningsorganisation, har använt internet väldigt effektivt sedan 1990-talet för att mobilisera ursprungsfolk, vilket har möjliggjorts av externa aktörer som bistått med tekniskt kunnande (Green-Barber, 2008: 25).

Även i Peru ökade användandet av mobiltelefoner, men de områden som domineras av ursprungsbefolkning stod för en mycket liten del av detta. Man kan dessutom, med hjälp av mycket knapphändig data visat att det fanns ungefär en miljon internetanvändare i Peru 2006 (Green-Barber, 2008: 29). Eftersom det bor åtta miljoner personer bara i Lima (Nationalencyklopedin, "Lima"), kan man sluta sig till att internettillgången i rurala områden är mycket begränsad. Att ursprungsbefolkningsorganisationerna i Peru inte har kunnat utnyttja internet på ett effektivt sätt har troligen bidragit till att de inte har fått lika mycket internationellt stöd som motsvarande organisationer i Bolivia.

När ursprungsbefolkningen har kunnat utnyttja teknologi har man framför allt kunnat se tre saker: ökad tillgång till information, skapande och bekräftelse av en indiansk identitet och kultur samt en spridning av internationella normer rörande ursprungsbefolkningens rättigheter (Green-Barber, 2008: 29f). Det faktum att bolivianska organisationer har varit bättre på att använda teknologi kan därmed ses som en förklaringsfaktor för varför mobiliseringen har varit mer framgångsrik där än i Peru.

5.2 Politiska möjligheter

Enligt teorin om politiska möjligheter är institutionella förändringar som öppnar upp för mobilisering viktigt för om en mobilisering ska bli framgångsrik.

Diffusion av idéer kan enligt teorin leda till framgångsrik mobilisering. Dock har Bolivia inte kunnat påverkas av något annat land i särskilt stor utsträckning och trots det har ursprungsbefolkningen nått en framgångsrik mobilisering. Peru skulle ha kunnat påverkas av båda sina grannländer Ecuador och Bolivia men har inte haft någon betydelsefull eller framgångsrik mobilisering. Diffusion verkar därmed inte vara en faktor som har spelat någon roll för mobiliseringen av ursprungsbefolkningen för våra fall.

5.2.1 Politisk frihet och demokratisk utveckling

För att en mobilisering ska bli framgångsrik anser vi att det måste finnas vissa grundläggande politiska friheter. Dessa kan på allvar realiseras när ett land

demokratiseras. Detta illustreras av att mobiliseringen i båda länderna, dock mest i Bolivia, på allvar började på 1980-talet då båda länderna demokratiserades. Regimskifte från icke-demokrati till demokrati skapar politiska möjligheter genom våra tre teoretiska perspektiv. Politiska möjligheter skapas då folket får erkända rättigheter och blir medborgare. Identitetsskapande skapas eftersom etnicitet och andra aktörers identiteter politiseras. Slutligen skapar en fördelning av resurser organisatorisk kapacitet (Yashar, 1998: 30).

I övergången till demokrati fick ursprungsbefolkningen de grundläggande förutsättningarna som krävs för att en mobilisering ska bli framgångsrik. De politiska möjligheterna som skapades var bland annat lagar om yttrandefrihet och frihet att organisera sig (Yashar, 1998: 31). Båda länderna fick även nya konstitutioner i början av 1990-talet som ledde till ökade politiska möjligheter eftersom de konstitutionerna erkände ursprungsbefolkningen som etnisk grupp. Även om detta hände i båda länderna gick Bolivia steget längre där konstitutionen inte bara erkände ursprungsbefolkningen som grupp utan även innehöll föreskrifter som sa att språk och dialekter skulle skyddas och människor som pratade dessa språk skulle få utbildning på dessa språk (Singh, 2005: 66).

Under denna tid decentraliserades också mycket makt till kommunerna i Bolivia (Van Cott, 2003: 753ff). Detta kan ha lett till ökade politiska möjligheter eftersom det i vissa kommuner endast bor ursprungsfolk som därför får högre grad av autonomi. Politiska möjligheter kan enligt teorin uppstå i och med dessa typer av institutionella förändringar som öppnar upp nya kanaler för mobilisering.

Samtidigt som ursprungsbefolkningen i Bolivia fick dessa politiska friheter var det diktatur i Peru vilket kan ha gett mobiliseringen i Bolivia ett försprång. De politiska friheterna minskade avsevärt i och med Fujimoris auktoritära styre och Perus demokratiutveckling avstannade (Cleary, 2004: 59). Men det var inte bara Fujimoris auktoritära styre som satte stopp för många av de sociala rörelserna i Peru. Även gerillakriget bidrog till att det blev svårare för ursprungsbefolkningen att organisera sig (Van Cott, 2005: 151). Dock innebar den våldsamma perioden under gerillagruppernas storhetstid att ursprungsbefolkningen organiserade sig i *rondas*, grupper där byinvånare samverkade för att skydda sig från gerilla- och regeringsstyrkor (Cleary, 2004: 59).

Idag ser de politiska friheterna relativt lika ut för Bolivia och Peru. Bolivia rankas av Freedom House som *Partly free* och får värdet tre av sju både på politiska rättigheter och civila friheter. Valen som hålls är fria och rättvisa och bolivianerna har rätt att starta politiska partier. (Freedom House a, 2010).

Peru rankas idag som *Free* av Freedom House där de får två av sju på skalan för politiska rättigheter och tre på skalan för civila friheter. Det hålls fria och rättvisa val (Freedom House b, 2010).

Politiska friheter verkar vara en nödvändig faktor för mobilisering, men det är svårt att säga hur stark betydelse den har eftersom båda länderna har varit demokratier de senaste tio åren såväl som under 1980-talet.

5.2.2 Statens inställning till icke-statliga organisationer

I såväl Bolivia som i Peru får icke-statliga och andra oberoende organisationer fritt organisera sig samt bilda föreningar. Det är lagligt att protestera fredligt, men i Peru måste strejker förannonseras till arbetarministeriet innan de sker vilket medför att de flesta strejker ändå är olagliga (Freedom House a, 2010; Freedom House b, 2010).

Eftersom president Evo Morales i Bolivia är en del av den indianska mobiliseringen kan man tänka sig att det är ett gynnsamt organisationsklimat i landet. I Peru ser det annorlunda ut eftersom president Alan García (2006-) har fått igenom flera lagar som försvårar icke-statliga organisationers arbete. Organisationerna måste enligt lag registrera sig hos en statlig myndighet och i detalj beskriva deras inkomstkällor för att inte bli avstängda. De har också fått utstå trakasserier från regeringen. (Freedom House b, 2010). Dessa inskränkningar på det civila samhället kan ha försvårat och stoppat upp mobiliseringen i Peru. Detta understryks av informationssamordnare Maja Permerup som arbetar för biståndsorganisationen Svalorna Latinamerika som arbetar i både Peru och Bolivia med organisationer i dessa länder. Permerup arbetade som landrepresentant i Peru under åren 2007-2009. Hon beskriver att reglerna för icke statliga organisationer de senaste åren har stramats åt och både Svalorna Latinamerika och deras samarbetsorganisationer måste göra grundläggande årsrapportering till peruanska APCI (motsvarigheten till Sida). Permerup skriver vidare att:

[m]an har också haft lite av en "hetsjakt" på framför allt den delen av civila samhället som är kopplad till ursprungsfolk – bland annat i samband med Baguahändelserna² i juni 2009, men det började tidigare (Permerup, mailintervju, 2011-05-04).

Trots hårdare regler menar Permerup att det ändå går att genomföra verksamheten för både Svalorna Latinamerika och deras samarbetsorganisationer (Permerup, mailintervju, 2011-05-04).

Eftersom klimatet för icke-statliga organisationer skiljer sig åt länderna emellan verkar detta vara en faktor som påverkar mobilisering.

5.2.3 Svag elit eller möjliga allierade eliter

Enligt teorin om politiska möjligheter gynnas mobilisering av att eliten som styr ett land är svag eller om det finns möjliga allierade inom eliten.

² Baguahändelserna var sammandrabbningar i Amazonas 2009 mellan den peruanska militären och demonstrerande indianer. Konflikten gällde kontrollen över djungels naturtillgångar där sittande presidenten García ville underlätta för utländska investerare att borra efter olja och gas i den känsliga regnskogen (TT, 2009).

I Bolivia var inkluderandet av organisationer och föreningar i beslutsprocessen mycket utbrett under mitten av 1900-talet och bondeorganisationer var kopplade till staten på ett sätt som garanterade bönderna (som utgjordes av ursprungsbefolkning förf. anm.) rätten till land, ekonomisk hjälp och sociala rättigheter (Yashar, 1998: 79ff). Att gruppen kände denna koppling till de styrande kan ha varit viktig för mobiliseringen.

Under slutet av 1990-talet och början av 2000-talet var det i Bolivia en svag och impopulär regering på grund av impopulära nyliberala reformer. Den styrande eliten förlorade bland annat popularitet på grund av att de hade nära relationer till USA som ville utrota kokaodlingarna. Protesterna mot regeringen ledde till att indianpartierna ökade i popularitet. Bonde- eller indianorganisationer i Bolivia fick under 1990-talet stora framgångar politiskt, mycket på grund av att de allierade sig med icke-indian partier som exempelvis MNR (Van Cott, 2003: 755f). Det har alltså funnits såväl samarbetande eliter och svaga eliter i Bolivia under den period där mobiliseringen varit framgångsrik.

I Peru fanns inte den här utvecklingen utan landet tycks ha haft en starkare elit, framför allt i samband med Fujimoris tid vid makten. Fujimori benämnde i och med sin kamp mot gerillagruppen Sendero Luminoso all opposition som terrorister (Van Cott, 2005: 140). Orin Starn menar också att Sendero Luminoso själva spädde på detta och fick eliterna att verkligen tro att alla indianer var terrorister (Starn, 2003: 148). Detta verkar ha gjort att ursprungsbefolkningen fick svårt att organisera sig. Dock gick statens militär senare ihop med bönderna (som utgjordes av ursprungsfolk förf. anm.) för att få bort Sendero Luminoso (Starn, 2003: 148). Det har därigenom funnits visst samarbete mellan staten och indianerna men eftersom indianerna inte var organiserade som ursprungsbefolkningsorganisation och inte heller arbetade för sådana frågor kan vi inte riktigt räkna detta samarbete som värdefullt för ursprungsbefolkningen. Det verkar ha funnit mer samarbete med eliterna och även en svagare elit i Bolivia jämfört med Peru vilket kan ha gynnat mobiliseringen av ursprungsfolk.

Politiska möjligheter verkar vara en grundförutsättning för att mobilisering ska ske. Dessa har funnits i båda länderna i och med de politiska friheter som följde med demokratiseringarna i båda länderna. Bolivia har hela tiden varit steget före med mer långtgående skydd av ursprungsbefolkningen, vänligare organisationsklimat samt svagare elit. Dock har det funnits möjligheter även i Peru vilket gör att de politiska möjligheterna tycks vara en nödvändig men inte tillräcklig faktor för att en mobilisering av ursprungsbefolkningen ska bli framgångsrik.

5.3 Gemensam identitet

För att mobilisering ska ske är det viktigt att gruppen har en gemensam identitet men även att de har gemensamma motiv. I vårt fall innebär frågan om gemensam identitet huruvida gruppen identifierar sig som ursprungsfolk. Detta gör det mer

troligt att man vill arbeta för att behålla sin kultur och sitt språk, men även att man är beredd att kämpa för gruppens rättigheter.

Eftersom den indianska kulturen är starkt närvarande i såväl Bolivia som Peru kan man inte förklara skillnader i mobilisering med hur mycket kulturen är framträdande. Istället blir det relevant att fråga sig i vilken utsträckning denna kultur har kunnat forma gemensamma mål och en gemensam gruppidentitet, och därigenom hur väl den kulturella identiteten har kunnat användas som ett politiskt verktyg.

5.3.1 Gemensamma motiv

Det krävs att gruppen har gemensamma motiv att samlas kring för att de ska mobilisera sig och arbeta för samma sak och mot samma hot. Det vi framför allt ser som en sådan motståndare som man har samlats mot är de nyliberala reformer som präglade både Bolivia och Peru främst under 1990-talet. Det var bland annat denna anti-nyliberalism som Morales 2005 gick till val på (Van Cott, 2009: 83f).

Under mitten av 1900-talet och fram till demokratiseringen styrdes många regimer i Latinamerika med inslag av korporativistiska medborgarliga system. Dessa gick ut på att medborgarna fick sina sociala rättigheter utökade och ett institutionaliserat samarbete uppfördes mellan intresseorganisationer för bönder och arbetare gentemot staten. I de nya demokratierna som formades i början av 1980-talet har staterna generellt varit för nyliberala regimer och minskat det korporativistiska systemets betydelse (Yashar, 1999: 80). Indianerna fortsatte att marginaliseras trots att länderna demokratiserades vilket kan ha skapat incitament för mobilisering i båda länderna. Det korporativistiska systemet fanns i både Bolivia och Peru, om än något mer utvecklat i Bolivia (Yashar, 1998: 31ff). Övergången till nyliberala former ledde i praktiken till att medborgarna i och med liberaliseringen fick utökade fri- och rättigheter på bekostnad av sociala rättigheter (Yashar, 1999: 80). De korporativistiska institutionaliserade systemen, där ursprungsbefolkningen kunnat få sin röst hörd gentemot regeringen, monterades ned och lokala kommuner för ursprungsbefolkningen likaså, vilket gjorde att indianerna mobiliserade sig för det man såg som sina rättigheter (Yashar, 1998: 31f). Staten sålde ut mark, tog bort jordbrukssubventioner och liberaliserade jordbrukspriser, vilket tog hårt på ursprungsbefolkningen (Yashar, 1999: 85).

Motiv kan finnas i andra former än bara som gemensam motståndare. Deborah J. Yashar betonar bland annat betydelsen av frågor om regional autonomi, medborgarskap, politisk representation av gruppen och multikulturalism. Yashar menar vidare att dessa frågor om rättigheter för ursprungsbefolkningen har kommit att äventyras i och med nyliberalismens utveckling vilken därmed kan ses som en katalysator för mobiliseringen (Yashar, 1999: 77f).

I Bolivia och Peru har det funnits motiv och incitament att mobilisera sig. Det har funnits en gemensam motståndare i form av det nyliberala systemets ersättande av det korporativistiska. Incitament i form av att ursprungsbefolkningens rättigheter och inflytande äventyrades fanns också i båda länderna. Eftersom det

har funnits liknande motiv och incitament i båda länderna, trots att det är svårt att avgöra om det är exakt lika mycket, verkar inte denna faktor vara avgörande för en framgångsrik mobilisering. Det är dock troligtvis så att det är en nödvändig faktor för att ursprungsbefolkningen ska mobilisera sig.

5.3.2 Etnisk identitet

En gemensam etnisk identitet är central för mobiliseringen av ursprungsfolk eftersom detta skapar en stark grupptillhörighet och en gemensam tolkningsram.

I såväl Bolivia som Peru har staten försökt assimilera ursprungsbefolkningen, och minska de mentala skillnaderna mellan att vara bolivian eller peruan och att vara en del av ursprungsbefolkningen. Detta har staten bland annat gjort genom att hävda att ursprungsbefolkningen är bönder snarare än indianer (Starn, 2003: 96). Detta lyckades i Peru där ursprungsbefolkningen, speciellt i Anderna, själva kallar sig för bönder (*campesinos*) snarare än indianer (Cleary – Steigenga, 2004: 3). I Bolivia däremot var Kataristarörelsen, som uttryckligen arbetade för etniska frågor och som i stor utsträckning anspelade på indiansk kultur, mycket stark. Detta kan vara orsaken till att ursprungsbefolkningen fortfarande identifierar sig som indianer, och kallar sig själva för ursprungsbefolkning (*inidígenas*) (Kauffman, 2008: 14ff).

Den bolivianska staten försökte ta bort de indianska elementen från nationalidentiteten (Kauffman, 2005: 34). Det kan ha möjliggjort att organisationer som arbetat för ursprungsbefolkningens rättigheter har kunnat använda sig av indianska symboler för att rama in de problem man vill arbeta för (Kauffman, 2008: 17). De bolivianska indianerna har i stor utsträckning arbetat för kokaodlars rättigheter och kokabladet är en viktig symbol för den indianska identiteten eftersom det traditionellt används som medicin, men spelar också en religiös roll (Kauffman, 2005: 19). Evo Morales har gjort uttalandet: ”*coca constitutes the flag of unity and struggle of the Aymara and Quechua peoples*” (citerat i Van Cott, 2005: 19).

I Peru har den etniska identiteten varit närvarande, men den har trots det inte bidragit till en ökad mobilisering, mycket eftersom den nationella peruanska identiteten sammankopplas med den indianska identiteten (Kauffman, 2008: 4). En förklaring är att den peruanska staten under 1960- och 1970-talet började använda indianska symboler vilket ledde till att inkakulturen i Peru slutade ses som något typiskt indianskt utan istället blev en del av den nationella peruanska identiteten (Kauffman, 2008: 24). Dessutom menar Donna Lee Van Cott att förklaringen är att termen indian (*indio*) har haft starkare negativa konnotationer i Peru än i resten av Latinamerika. Hon förklarar det även med att de marxistiska och maoistiska rörelserna, som har verkat i större utsträckning i Peru än i Bolivia, har försökt tona ned ursprungsidentiteten till förmån för klassidentiteten (Van Cott, 2005: 144).

Där ursprungsbefolkningen i Bolivia har samlats kring de kulturellt viktiga kokaodlingarna har man i Peru istället samlats i organisationer som arbetat för gruvarbetares rättigheter. *Confederación Nacional de Comunidades del Perú*

Afectadas por la Minería (CONAMI), är en av de mest framträdande organisationerna för den peruanska ursprungsbefolkningen. Organisationen profilerar sig dock inte som en indiansk organisation utan som en organisation som arbetar för gruvarbetares rättigheter. Att de trots allt arbetar för ursprungsbefolkningens rättigheter blir förståeligt om man tar i beaktande att de flesta gruvarbetarna är indianer (Van Cott, 2005: 154).

Den peruanska ursprungsbefolkningen ser sig själva som äkta peruaner medan den urbana eliten ses som ”gringos” (Kauffman, 2008: 38). I Peru finns det dessutom en utbredd tanke om ”meztisos” som är en beteckning som syftar till indianer som flyttat till städerna och utbildar sig och anammar en mer västerländsk livsstil (Van Cott, 2005: 145). Detta innebär att det inte finns någon inneboende motsättning mellan att ha en ”modern livsstil” och utöva en indiansk kultur. Detta i sin tur medför att den peruanskan indianska identiteten blir något otydlig, eftersom identitet oftast uppfattas i termer av motsatsförhållanden. Eftersom ursprungsbefolkningens identitet inte är något särskilt från icke-ursprungsidentiteten saknas en tydlig motsats att mobilisera sig mot.

Ursprungsbefolkningarna i Bolivia och Peru har mobiliserat sig kring olika identiteter, varför vi drar slutsatsen att detta är en faktor som har påverkat mobilisering.

6 Slutsatser och diskussion

Som vi har visat beror framgångsgraden av ursprungsbefolkningens mobilisering på en rad samverkande faktorer, vilket gör att det inte finns någon entydig förklaring till skillnaden mellan Peru och Bolivia. Vi hävdar trots allt att det finns en tydlig skillnad i hur stor roll de olika faktorerna har spelat i mobiliseringsprocessen, vilket vi redovisar nedan.

Det är, som vi ser i uppsatsen, viktigt att organisationer har tillgång till och kan utnyttja olika resurser för att mobilisering ska ske. Alla resurser är dock inte lika viktiga. Vi drar slutsatsen att ekonomisk utveckling inte har någon betydelse för hur framgångsrik mobiliseringen av ursprungsbefolkningen blir. Peru har större ekonomisk kapacitet, men trots det har mobiliseringen varit svagare än den i Bolivia. Vi tror att det beror på att det är andra faktorer som har spelat en större roll, men också på att båda länderna är fattiga. Även utbildningsnivån i länderna visar på ett samband som går åt motsatt håll än vad man intuitivt förväntar sig. Högre utbildning borde leda till mobilisering men det verkar istället vara tvärt om, därigenom drar vi slutsatsen att utbildningsnivå inte har någon inverkan på mobilisering. Inte heller andelen ursprungsbefolkning har spelat någon roll för hur väl ursprungsbefolkningen har mobiliserat sig i de länder vi undersöker.

Vi drar däremot slutsatsen att urbanisering är en faktor som påverkar framgångsgraden av mobilisering. Detta kan bero på de organisatoriska fördelarna som gruppen får av att bo nära varandra. Vi har även sett att god tillgång till teknik är en gynnsam faktor för mobilisering och eftersom tillgången till teknik är högre i städerna än på landsbygden drar vi slutsatsen att dessa två faktorer samverkar för mobilisering. Bolivia har högre grad av urbaniserad ursprungsbefolkning och även bättre tillgång till teknik än Peru, det blir därför svårt att säga vilken av dessa faktorer som är viktigast. Vi kommer vidare fram till att den externa hjälpen kan ha påverkat skillnaden i mobiliseringsgrad. Dock kan vi inte säga att det är en tillräcklig faktor eftersom både Bolivia och Peru har fått viss extern hjälp. Trots detta anser vi att mobiliseringen i hög grad underlättas av de nätverk och organisatoriska strukturer som de externa aktörerna för med sig. De externa aktörerna bidrar dessutom med tekniska resurser, och ökade tekniska resurser gör att det blir lättare för indianorganisationerna att få gehör från och hjälp av externa aktörer, vilket gör det svårt att fastställa det kausala sambandet.

Vi har kommit fram till att politiska friheter är en av grundförutsättningarna för att en mobilisering ska vara möjlig. Dessa möjligheter skapas främst i och med demokratisering, vilket har skett ungefär samtidigt och på liknande sätt i både Bolivia och Peru. De politiska möjligheterna har dock varit starkare i Bolivia, bland annat i och med ett starkare konstitutionellt skydd för ursprungsbefolkningen. Fujimoris styre i Peru sammanföll med en period av stark mobilisering i Bolivia, vilket innebär att det auktoritära styret skulle kunna förklara vissa skillnader i hur

framgångsrika mobiliseringarna har varit. Idag har det emellertid gått mer än tio år sedan Peru återgick till ett demokratiskt styre och Peru rankas som mer demokratiskt än Bolivia men ursprungsbefolkningen i Peru har fortfarande knappt mobiliserat sig. Vår slutsats är därmed att vissa grundläggande politiska friheter är nödvändiga för att mobilisering ska ske, eftersom ursprungsbefolkningen i Bolivia på allvar började mobilisera sig efter demokratiseringen. Dock ser vi det inte som en tillräcklig förklaringsfaktor eftersom även Peru har haft perioder av politiska friheter, men där mobilisering ändå inte har lyckats. Vidare kommer vi fram till att organisationer i Bolivia har haft större politiska möjligheter i och med att de har kunnat alliera sig med eliter i större utsträckning än i Peru. Dessutom skapades ytterligare möjligheter i Bolivia eftersom den politiska eliten där har varit svag i kontrast till Perus starka elit.

Ett organisationsvänligt klimat leder till att riskerna för mobilisering minskar avsevärt samtidigt som sannolikheten för att gruppen ska uppnå sina mål ökar. I Bolivia ser vi en utveckling mot ett mer gynnsamt klimat för organisationer än i Peru, där det är möjligt om än problematiskt, att verka som ursprungsbefolkningsorganisation. Idag kan denna skillnad förklaras av att Evo Morales själv är en del av ursprungsbefolkningsrörelsen i Bolivia, och därför givetvis försöker stärka denna mobilisering. Men Bolivia hade redan innan 2005 ett mer organisationsvänligt klimat än Peru bland annat på grund av Fujimoris diktatur, vilket därmed styrker att detta är en betydelsefull faktor för mobilisering.

Det har funnits en viss grad av politiska möjligheter i båda länderna, men av de faktorer som vi har undersökt så har dessa möjligheter varit starkare i Bolivia. Av detta drar vi slutsatsen att politiska möjligheter är en nödvändig men inte tillräcklig förklaringsfaktor till varför mobilisering lyckas.

Demokratisering för inte bara med sig möjligheter utan även motiv och incitament i form av ett motstånd mot de reformer som länderna genomför då de går från ett korporativistiskt system till ett nyliberalt.

Man kan hävda att eftersom det korporativistiska systemet var mer utvecklat i Bolivia så blev kontrasten i övergången till ett nyliberalt politiskt system större än det blev i Peru, och kan därmed ha skapat starkare motiv för mobilisering. Dock kan man då även hävda att Peru i och med diktaturen, som än mer uteslöt ursprungsbefolkningen från den politiska beslutsprocessen, borde ha gett indianerna motiv att organisera sig. I båda länderna har det funnits motiv för mobilisering, vilket leder oss till slutsatsen att det inte är en avgörande faktor för att mobilisering ska ske. Däremot är det troligtvis en nödvändig faktor för att man över huvud taget ska vilja organisera sig.

För att en grupp ska känna att det är meningsfullt att mobilisera sig är det viktigt att man har gemensamma mål, och dessa är i sin tur lättare att samlas kring om man har en gemensam identitet. I Bolivia har den etniska identiteten politiserats i större utsträckning än i Peru vilket har lett till att mobilisering har skett utifrån den indianska identiteten. I Peru däremot har ursprungsbefolkningen snarare identifierat sig som bönder varför klassfrågor har varit viktigare att mobiliseras kring. Frågor som rör ursprungsbefolkningens kultur och grupp-specifika rättigheter har därmed kommit fram i större utsträckning i Bolivia än i Peru. Vi drar slutsatsen att en gemensam identitet som bygger på etnicitet är

viktig för att man ska kunna arbeta för just etniska frågor, vilket är det som har skett i Bolivia. Den etniska identiteten kan dock skapas och stärkas av faktorer som externa aktörer, tillgång till teknik och gemensamma motiv. Men även av politiska möjligheter, i form av exempelvis grupp-specifika rättigheter, då dessa särskiljer ursprungsbefolkningen från resten av befolkningen. Därmed skulle identitet kunna vara ett resultat av de övriga faktorerna snarare än en faktor som i sig själv påverkar mobilisering. Trots det anser vi att identitet är viktigt eftersom det sannolikt krävs en grupp-känsla för att ge mening åt de andra förklaringsfaktorerna i den grad att gruppen väljer att agera politiskt på etniska grunder.

Vi anser avslutningsvis att mobiliseringen av ursprungsbefolkningen i Bolivia har varit mer framgångsrik än den i Peru på grund av en kombination av dessa olika faktorer. En del av dem har varit nödvändiga som politiska möjligheter och gemensamma motiv eftersom de har funnits i viss utsträckning i båda länderna. Andra faktorer har endast underlättat att mobilisering har skett, såsom urbanisering, teknisk utveckling och extern hjälp. Att mobilisering sker kring den etniska identiteten är betydelsefullt eftersom detta skiljer sig markant mellan länderna samtidigt som detta har en direkt koppling till mobiliseringen av ursprungsfolk.

Våra slutsatser är viktiga för att förstå mobilisering och sociala rörelser i en latinamerikansk kontext. Eftersom våra fall tydligt visar ett fall av stark mobilisering av ursprungsfolk och ett med svag mobilisering kan våra resultat hjälpa till att förstå andra länders ursprungsfolks mobiliseringar i regionen. För att kunna dra säkrare generella slutsatser uppmuntrar vi dock till vidare forskning med ett större antal fall.

7 Referenser

- Bernhagen, Patrick, 2009. "Democracy, Business, and the Economy" i Haerpfer, Christian W. – Bernhagen, Patrick – Inglehart, Ronald F. – Welzel, Christian (red.). *Democratization*. Oxford: Oxford University Press, s. 107-125
- Brysk, Alison, 1994. "Acting Globally: Indian Rights and International Politics in Latin America" i Van Cott, Donna Lee. *Indigenous Peoples and Democracy in Latin America*. New York: St. Martin's Press in association with the Inter-American Dialogue, s. 29-54
- Canel, Eduardo, 1997, "New Social Movement Theory and Resource Mobilization Theory: The Need for Intergration" i Kaufman, Michael – Alfonso, Haroldo Dilla (red.). *Community Power & Grassroots democracy: the transformation of social life*. London: Zed, s. 189-221
- CIA a = CIA World Factbook, 2011. "Bolivia" [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/bl.html>
Hämtdatum 2011-04-23
- CIA b = CIA World Factbook, 2011. "Peru" [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/pe.html>
Hämtdatum 2011-04-23
- Cleary, Edward L., 2004. "New Voice in Religion and Politics in Bolivia and Peru" i Cleary, Edward L. - Steigenga, Timothy J. (red.) *Resurgent voices in Latin America: indigenous peoples, political mobilization and religious change*. New Brunswick, N.J.: Rutgers University Press, s. 43-64
- Cleary, Edward L. – Steigenga, Timothy J., 2004. "Resurgent Voices: Indians, Politics, and Religion in Latin America" i Cleary, Edward L. - Steigenga, Timothy J. (red.) *Resurgent voices in Latin America: indigenous peoples, political mobilization and religious change*. New Brunswick, N.J.: Rutgers University Press, s. 1-24
- Eckstein, Susan, 2001. "Power and Popular Protest in Latin America" i Eckstein, Susan (red.). *Power and Popular Protest in Latin America*. Berkeley: University of California Press, s. 1-60
- Esaiasson, Peter – Gilljam, Mikael – Oscarsson, Henric – Wängnerud, Lena, 2007. *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad*, 3:e uppl. Stockholm: Nordstedts juridik
- Escobar, Arturo – Alvarez, Sonia E., 1992. "Introduction: Theory and Protest in Latin America Today" i Escobar, Arturo – Alvarez, Sonia E. (red.). *The Making of Social Movements in Latin America: Identity, Strategy and Democracy*. Boulder: Westview P, s. 1-15
- FN = Förenta Nationerna, 2009. *State of the World's Indigenous Peoples*. United Nations publication. [Elektronisk] Tillgänglig:

- http://www.un.org/esa/socdev/unpfii/documents/SOWIP_web.pdf Hämtdatum 2011-04-23
- Freedom House a, 2010. "Country Report: Bolivia". [Elektronisk] Tillgänglig <http://freedomhouse.org/template.cfm?page=22&year=2010&country=7785> Hämtdatum 2011-05-05
- Freedom House b, 2010. "Country Report: Peru". [Elektronisk] Tillgänglig <http://freedomhouse.org/template.cfm?page=363&year=2010&country=7898> Hämtdatum 2011-05-05
- GlobalEDGE a, "Bolivia: Introduction" [Elektronisk] Tillgänglig: <http://globaledge.msu.edu/countries/bolivia/> Hämtdatum 2011-05-15
- GlobalEDGE b, "Peru: Introduction" [Elektronisk] Tillgänglig: <http://globaledge.msu.edu/countries/peru/> Hämtdatum 2011-05-15
- GlobalEDGE c, "Sweden: Introduction" [Elektronisk] Tillgänglig: <http://globaledge.msu.edu/countries/sweden/> Hämtdatum 2011-05-15
- Green-Barber, Lindsey, 2008. "Indigenous Peoples, Technological Globalization, and Social Mobilization". Konferenstryck – Midwestern Political Science Association; 2008 Annual Meeting
- Haerpfer, Christian W. – Bernhagen, Patrick – Inglehart, Ronald F. – Welzel, Christian, 2009. "Glossary" i Haerpfer, Christian W. – Bernhagen, Patrick – Inglehart, Ronald F. – Welzel, Christian. *Democratization*. Oxford: Oxford University Press, s. 386- 389
- Hague, Rod – Harrop, Martin, 2007. *Comparative Government and Politics An Introduction*, 7:e uppl. Basingstoke: Palgrave Macmillan
- Hall, Gillette – Patrinos, Harry, 2005. Executive summary of *Indigenous Peoples, Poverty and Human Development in Latin America: 1994-2004*. Världsbanken. [Elektronisk] Tillgänglig: <http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/COUNTRIES/LACEXT/0,contentMDK:20505834~menuPK:258559~pagePK:146736~piPK:226340~theSitePK:258554,00.html> Hämtdatum 2011-05-04
- Hirsch, Silvia Maria, 2003. "The emergence of political organizations among guaraní indians of bolivia and argentina: a comparative perspective" i Langer, Erick Detlef – Muñoz, Elena (red.). *Contemporary Indigenous Movements in Latin America*. Wilmington, Del.: Scholarly Resources, s. 81-102
- IFAD = International Fund for Agricultural Development. *Indigenous people*. [Elektronisk] Tillgänglig: <http://www.ifad.org/english/indigenous/index.htm> Hämtdatum 2011-04-21
- ILO = International Labour Organization, 2006. *Indigenous Peoples and the Millennium Development Goals: Perspectives from Communities in Bolivia, Cambodia, Cameroon, Guatemala and Nepal*. [Elektronisk] Tillgänglig: http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_norm/---normes/documents/publication/wcms_100603.pdf Hämtdatum 2011-05-04
- Jenkins, Craig J., 1983. "Resource Mobilization Theory and the Study of Social Movements", *Annual Review of Sociology*, vol. 9, nr 1, s. 527-553
- Kauffman, Craig M., 2008. "Indigenous Mobilization in the Andes: Symbols, Framing Process and the Salience of Ethnic Identity". Konferenstryck – International Studies Association; 2008 Annual Meeting

- Kriesi, Hanspeter, 1996. "The organizational structure of new social movements in a political context" i McAdam, Doug - McCarthy, John D. - Zald, Mayer N. (red.). *Comparative perspectives on social movements: political opportunities, mobilizing structures, and cultural framings*. New York: Cambridge University Press, s. 152-184
- MAR a = Minorities at Risk, 2006. *Assessment for Indigenous Highland Peoples in Bolivia*. [Elektronisk] Tillgänglig: <http://www.cidcm.umd.edu/mar/assessment.asp?groupId=14501> Hämtdatum 2011-04-24
- MAR b = Minorities at Risk, 2006. *Assessment for Indigenous Highland Peoples in Peru*. [Elektronisk] Tillgänglig: <http://www.cidcm.umd.edu/mar/assessment.asp?groupId=13502> Hämtdatum 2011-04-24
- MAR c = Minorities at Risk, 2006. *MAR Quantitative Data*. [Elektronisk] Tillgänglig: <http://www.cidcm.umd.edu/mar/data.asp#quantitativemar> Hämtdatum 2011-05-03
- MAR d = Minorities at Risk, 2006. *MAR Codebook*. [Elektronisk] Tillgänglig: http://www.cidcm.umd.edu/mar/data/mar_codebook_Feb09.pdf Hämtdatum 2011-05-03
- McAdam Doug, 1996. "Conceptual origins, current problems, future directions" i McAdam, Doug - McCarthy, John D. - Zald, Mayer N. (red.). *Comparative perspectives on social movements: political opportunities, mobilizing structures, and cultural framings*. New York: Cambridge University Press, s. 23-40
- McAdam, Doug - McCarthy, John D. - Zald, Mayer N, 1996. "Introduction: Opportunities, mobilizing structures, and framing processes – toward a synthetic, comparative perspective on social movements" i McAdam, Doug - McCarthy, John D. - Zald, Mayer N. (red.). *Comparative perspectives on social movements: political opportunities, mobilizing structures, and cultural framings*. New York: Cambridge University Press, s. 1-20
- McAdam, Doug - Tarrow, Sidney G. - Tilly, Charles, 2001. *Dynamics of contention*. Cambridge: Cambridge University Press
- Nationalencyklopedin, "Bolivia". [Elektronisk] Tillgänglig: <http://www.ne.se.ludwig.lub.lu.se/lang/bolivia> Hämtdatum 2011-04-24
- Nationalencyklopedin, "Lima". [Elektronisk] Tillgänglig: <http://www.ne.se.ludwig.lub.lu.se/lang/lima/241680> Hämtdatum 2011-05-05
- Nationalencyklopedin, "Peru". [Elektronisk] Tillgänglig: <http://www.ne.se.ludwig.lub.lu.se/lang/peru> Hämtdatum 2011-04-24
- Patrinos, Harry Anthony – Emmanuel Skoufias – Trine Lunde, 2007. *Indigenous Peoples in Latin America: Economic Opportunities and Social Networks*, World Bank Policy Research Working Paper 4227 [Elektronisk] Tillgänglig: http://www-wds.worldbank.org/servlet/WDSContentServer/WDSP/IB/2007/05/03/000016406_20070503093331/Rendered/PDF/wps4227.pdf Hämtdatum: 2011-04-24
- PDBA = Political Database of the Americas. *Indigenous Peoples, Democracy and Political Participation*. [Elektronisk] Tillgänglig:

- <http://pdba.georgetown.edu/IndigenousPeoples/introduction.html> Hämtdatum 2011-04-21
- Pekarek, Andreas – Gahan, Peter, 2008. "From Resource Mobilization to Strategic Capacity: Conceptualizing Resources and Capabilities in Social Movement Theory". WERRC, Konferenstryck – American Sociological Association; 2008 Annual Meeting. [Elektronisk] Tillgänglig: <http://ehis.ebscohost.com.ludwig.lub.lu.se/ehost/pdfviewer/pdfviewer?sid=5b624040-429c-422e-bb3f-872a71db8cf9%40sessionmgr15&vid=4&hid=23> Hämtdatum 2011-05-19
- Permerup, Maja, 2011. Informationssamordnare för Svalorna Latinamerika. Mailintervju 2011-05-04
- Puig, Salvador Martí i, 2010. "The Emergence of Indigenous movements in Latin America and Their Impact on the Latin American Political Scene : Interpretive Tools at the Local and Global Levels", *Latin American Perspectives*, vol. 37, nr 6, s. 74-92
- Rossi, Federico M. - della Porta, Donatella, 2009. "Social Movement, Trade Unions, and Advocacy Networks" i Haerpfer, Christian W. – Bernhagen, Patrick – Inglehart, Ronald F. – Welzel, Christian (red.). *Democratization*. Oxford: Oxford University Press, s. 172-185
- RPP = Rural Poverty Portal. *Statistics and key facts about indigenous peoples*. [Elektronisk] Tillgänglig: <http://www.ruralpovertyportal.org/web/guest/topic/statistics/tags/indigenous%20peoples> Hämtdatum 2011-04-21
- Singh, Priti, 2005. "Indigenous Rights and the Quest for Participatory Democracy in Latin America", *International Studies*, vol. 42, nr 1, s. 61-76
- Stern, Orin, 2003. "Villagers at arms: war and counterrevolution in the central-south Andes" i Langer, Erick Detlef – Muñoz, Elena (red.). *Contemporary Indigenous Movements in Latin America*. Wilmington, Del.: Scholarly Resources, s. 135-168
- Steigenga, Timothy J., 2004. "Conclusion: Listen to Resurgent Voices" i Cleary, Edward L. - Steigenga, Timothy J. (red.). *Resurgent voices in Latin America: indigenous peoples, political mobilization and religious change*. New Brunswick, N.J.: Rutgers University Press, s. 231-253
- Stein, Laura, 2011. "Environmental website production: A structuration approach", *Media Culture and Society*, vol. 33, nr 3, s. 363-384
- Tarrow, Sidney, 1996. "States and opportunities: The political structuring of social movements" i McAdam, Doug - McCarthy, John D. - Zald, Mayer N. (red.). *Comparative perspectives on social movements: political opportunities, mobilizing structures, and cultural framings*. New York: Cambridge University Press, s. 41-61
- TT, 2009. "Minst 60 döda i Amazonas", *Dagens Nyheter*, 2009-06-07. [Elektronisk] Tillgänglig <http://www.dn.se/nyheter/varlden/minst-60-doda-i-amazonas> Hämtdatum 2011-05-12
- Van Cott, Donna Lee, 2003. "From Exclusion to Inclusion: Bolivia's 2002 Elections", *Journal of Latin American Studies*, vol. 35, nr 4, s. 751-775

- Van Cott, Donna Lee, 2005. *From movements to parties in Latin America: the evolution of ethnic politics*. Cambridge: Cambridge University Press
- Van Cott, Donna Lee, 2009. "Indigenous Movements Lose Momentum", *Current History*, vol. 108, nr 715, s. 83-89
- Världsbanken, 2010. "Bolivia" [Elektronisk] Tillgänglig:
<http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/COUNTRIES/LACEXT/BO LIVIAEXTN/0,,menuPK:322289~pagePK:141132~piPK:141107~theSitePK:322279,00.html> Hämtdatum 2011-05-03
- Yashar, Deborah J., 1998. "Contesting Citizenship: Indigenous Movements and Democracy in Latin America", *Comparative Politics*, vol. 31, nr 1, s. 23-42
- Yashar, Deborah J., 1999. "Democracy, Indigenous Movements, and the Postliberal Challenge in Latin America", *World Politics*, vol. 52, nr 1, s. 76-104